

Силабус
навчальної дисципліни
Сучасні методичні системи навчання мовно-літературної
освітньої галузі в початковій школі
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма Початкова освіта
Спеціальність А3 Початкова освіта
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти перший

Викладач (і)	Чемоніна Лада В'ячеславівна, канд. пед. наук, доц.
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/chemonina/
	+380663382720
Е-mail викладача:	ladachemonina@ukr.net
Графік консультацій	середа, 14.00–15.00 Zoom, Viber, Telegram або за телефоном

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5	20	20	110	екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: системи навчання, мовно-літературна освітня галузь, компетентності, здобувачі початкової освіти, мовна освіта, літературна освіта, комунікативно-діяльнісний підхід, функціонально-стилістичний підхід.

Мета та предмет курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні системи навчання мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі» є формування готовності студентів до виконання основних професійних функцій у сфері забезпечення мовної і літературної освіти молодших школярів.

Предмет курсу: особливості та специфіка навчання предметів мовно-літературної освітньої галузі учнів початкової школи; шляхи забезпечення системності мовної та літературної освіти молодших школярів; форми та

методи організації системного вивчення предметів мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі.

Компетентності та програмні результати навчання

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції*	Результати навчання
1.	<i>Загальні</i>	ЗК-1. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, технологіями навчання, розвитку й виховання здобувачів початкової освіти.	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • шляхи оволодіння сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, технологіями навчання, розвитку й виховання здобувачів початкової освіти. <p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, технологіями навчання, розвитку й виховання здобувачів початкової освіти.
2.		ЗК-2. Здатність здійснювати науково-дослідницьку діяльність з актуальних проблем початкової освіти, що є основою становлення критичного та оригінального мислення. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно.	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості здійснення науково-дослідницької діяльності з актуальних проблем початкової освіти, що є основою становлення критичного та оригінального мислення; • шляхи упровадження системного підходу до мовно-літературної освіти молодших школярів. <p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • здійснювати науково-дослідницьку діяльність з актуальних проблем початкової освіти, що є основою становлення критичного та оригінального мислення; • упроваджувати системний підхід до мовно-літературної освіти молодших школярів.
3.	<i>Фахові компетентності спеціальності</i>	ФК-3. Здатність працювати за різними навчально-методичними комплектами, обирати найефективніший для досягнення цілей і завдань навчання предмета /освітньої галузі в початковій школі,	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості здійснення мовно-літературної освіти учнів початкової школи за різними навчально-методичними комплектами; • критерії відбору найефективніших з них для досягнення цілей і завдань мовно-літературної освітньої галузі в

		визначених Державним стандартом початкової освіти і навчальною програмою.	початковій школі, визначених Державним стандартом початкової освіти і навчальною програмою. <i>Вміти:</i> <ul style="list-style-type: none"> здійснювати процес мовної і літературної освіти молодших школярів за різними навчально-методичними комплектами; обирати найефективніший з них для досягнення цілей і завдань мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі, визначених Державним стандартом початкової освіти і навчальною програмою.
4.		ФК-4. Володіти базовими методичними знаннями, формувати досвід і цінності фахової діяльності, застосовувати на практиці професійні вміння і навички з метою формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів.	<i>Знати:</i> <ul style="list-style-type: none"> базові методи щодо здійснення мовно-літературної освіти молодших школярів; шляхи застосовувати на практиці професійних умінь і навичок з метою формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів з мовно-літературної освітньої галузі. <i>Вміти:</i> <ul style="list-style-type: none"> володіти базовими методичними знаннями; застосовувати на практиці професійні вміння і навички з метою формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів з мовно-літературної освітньої галузі.
5.		ФК-5. Здатність до моделювання, організації, реалізації, рефлексії та коригування освітнього процесу в початковій школі, урахувуючи навчальні досягнення здобувачів початкової освіти.	<i>Знати:</i> <ul style="list-style-type: none"> особливості моделювання, організації, реалізації, рефлексії та коригування освітнього процесу в початковій школі, урахувуючи навчальні досягнення здобувачів початкової освіти з мовно-літературної освітньої галузі. <i>Вміти:</i> <ul style="list-style-type: none"> моделювати, організувати, реалізувати, забезпечувати рефлексію та коригування освітнього процесу в початковій школі, урахувуючи навчальні досягнення здобувачів початкової

		освіти з мовно-літературної освітньої галузі.
	ФК-7. Здатність упроваджувати сучасні навчальні технології, інноваційні підходи, передовий педагогічний досвід в освітньому процесі початкової школи.	<i>Знати:</i> <ul style="list-style-type: none"> • шляхи впровадження системного підходу, передового педагогічного досвіду в освітній процес початкової школи, зокрема на уроках мови та літературного читання. <i>Вміти:</i> <ul style="list-style-type: none"> • упроваджувати системний підхід, передовий педагогічний досвід в освітній процес початкової школи, зокрема на уроках мови та літературного читання.
	ФК-9. Здатність до організації партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу, уміння навчати молодших школярів працювати в команді.	<i>Знати:</i> <ul style="list-style-type: none"> • особливості організації партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу, підходи до навчання молодших школярів працювати в команді на уроках мови та літературного читання. <i>Вміти:</i> <ul style="list-style-type: none"> • організовувати партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, навчати молодших школярів працювати в команді на уроках мови та літературного читання.

Зміст курсу

Змістовий модуль 1.

Особливості мовної і літературної освіти молодших школярів

Тема 1-2. Мовно-літературна освітня галузь як складова

Державного стандарту початкової освіти

Мовно-літературна освітня галузь у змісті освіти сучасної початкової школи.

Державні вимоги до рівня мовно-мовленнєвої підготовки учнів початкової школи.

Читацька і комунікативна компетентність молодших школярів.

Концептуальні засади навчання мови і читання учнів 1–4 класів.

Змістовий модуль 2.

Педагогічна технологія як наукова категорія

Тема 3-4. Педагогічні технології: суть, особливості,

підходи до класифікації

Сутність і основні ознаки педагогічної технології.

Історія становлення педагогічних технологій.
Типологія педагогічних технологій.
Інноваційний підхід як передумова технологізації освіти.
Готовність учителя початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності.

Змістовий модуль 3.

Технологія організації групової навчальної діяльності учнів НУШ на уроках мови і літературного читання

Тема 5-6. Технологія кооперативного навчання учнів НУШ на уроках мови та літературного читання

Навчальна взаємодія як альтернатива традиційним формам навчання в Новій українській школі.

Зміст технології кооперативного навчання учнів.

Особливості організації навчальної взаємодії молодших школярів на уроках мови й літературного читання.

Диференційоване навчання учнів НУШ на уроках мови і літературного читання.

Підготовка вчителя до здійснення лінгвістичної та літературної освіти молодших школярів засобами групової діяльності та диференціації.

Змістовий модуль 4.

Інтегративний підхід до організації навчального процесу молодших школярів на уроках мови і літературного читання

Тема 7-8. Технологія інтегрованого навчання предметів мовно-літературної освітньої галузі в початковій ланці НУШ

Можливості міжпредметної інтеграції в початковому навчанні.

Зміст технології інтегрованого навчання в початковій школі.

Інтегрований урок мови та літературного читання як форма організації навчання учнів Нової української школи: класифікація, структура, умови ефективності.

Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі мовної та літературної освіти молодших школярів.

Змістовий модуль 5.

Дидактична гра як засіб організації освітнього процесу на уроках мови і літературного читання в початковій ланці НУШ

Тема 9-10. Ігрові технології навчання учнів 1–4 класів НУШ на уроках мови і літературного читання

Гра як метод навчання, її значення й основні функції.

Нестандартний урок – основна форма впровадження ігрових технологій навчання.

Дидактичні ігри на уроках мови в 1–4 класах НУШ.

Ігрові прийоми на уроках літературного читання в початковій школі.

Комп'ютерні дидактичні ігри та їх роль у мовній і літературній освіті молодших школярів.

Рольові ігри, їх місце в реалізації ігрової моделі навчання учнів 1–4 класів НУШ.

Змістовий модуль 6.

Технологія проблемного навчання

Тема 11-12. Формування мовно-літературної грамотності учнів НУШ засобами технології проблемного навчання

Теоретичні основи проблемного навчання.

Способи створення проблемних ситуацій на уроках.

Система методів проблемного навчання.

Структура проблемного уроку.

Проблемне навчання молодших школярів мови.

Проблемно-пізнавальні запитання й завдання під час вивчення творів художньої літератури.

Змістовий модуль 7.

Артпедагогіка як технологія навчання

Тема 13-14. Артпедагогічні технології навчання на уроках мови і літературного читання в початковій ланці НУШ

Сутність понять артпедагогіка й арт-терапія.

Артпедагогіка як інновація сучасної педагогічної науки

Артпедагогічні технології навчання на уроках мови і літературного читання в Новій українській школі.

Особливості використання арт педагогічних технологій навчання на уроках іноземної мови.

Змістовий модуль 8.

Розвиток критичного мислення як засіб формування комунікативної і читацької компетентності учнів 1–4 класів НУШ

Тема 15-16. Розвиток критичного мислення учнів

початкової школи на уроках мови та літературного читання

Формування критичного мислення молодших школярів як психолого-педагогічна проблема.

Розвиток критичного мислення засобами дискусійних форм навчання.

Урок за технологією розвитку критичного мислення та його структура.

Методи та форми організації навчальної діяльності учнів початкової ланки НУШ на уроках мови і літературного читання на фазі «Евокація».

Стратегії організації процесу лінгвістичної та літературної освіти молодших школярів на фазі вивчення нового матеріалу.

Рефлексія – етап усвідомлення очікуваних результатів уроку.

Змістовий модуль 9.

Інтерактивні методи навчання на уроках мови

і літературного читання в Новій українській школі

Тема 17-18. Формування мовно-літературної грамотності учнів

початкової ланки НУШ засобами інтерактивних технологій

Суть інтерактивних технологій навчання.

Структура інтерактивного уроку мови / літературного читання.

Класифікація інтерактивних методів навчання.

Особливості використання інтерактивних методів навчання на уроках мови і літературного читання в початковій ланці НУШ:

- кооперативного навчання;
- колективно-групового навчання;
- ситуативного моделювання;
- опрацювання дискусійних питань.

Змістовий модуль 10.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання

мови і читання учнів 1–4 класів НУШ

Тема 19-20. Формування комунікативної та читацької компетентності молодших школярів засобами інформаційно-комунікаційних технологій

Поняття інформаційно-комунікаційних технологій навчання та їх роль у мовній і літературній освіті учнів початкової ланки НУШ.

Електронний підручник як засіб формування в молодших школярів комунікативної та читацької компетентності.

Способи організації навчання мови і літературного читання учнів 1–4 класів НУШ із використанням ІКТН.

Формування інформаційної культури молодших школярів.

Методи навчання: Метод проєктів, бесіда, пояснення, лекція, інструктаж, дискусія, диспут, робота з першоджерелами, метод опори на життєвий досвід студентів, метод зацікавлення, метод емоційного сплеску та заохочення, ділові ігри, рольові ігри, інтерактивні методи навчання, методи розвитку критичного мислення здобувачів вищої освіти.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): Студентам важливо представити практику забезпечення системного викладання предметів мовно-літературної освітньої галузі та формування у здобувачів початкової освіти відповідних ключових компетентностей в умовах варіативності змісту початкової освіти за допомогою відповідних педагогічних інструментів.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: TV, ПК, пристрої вводу / виводу графічної інформації; системи підготовки текстових документів, системи обробки графічної інформації, системи підготовки динамічних презентацій, програми-органайзери.

Система оцінювання та вимоги

Поточне тестування та самостійна робота									
ЗМ № 1	ЗМ № 2	ЗМ № 3	ЗМ № 4	ЗМ № 5	ЗМ № 6	ЗМ № 7	ЗМ №8	ЗМ № 9	ЗМ № 10
13	12	13	12	13	12	13	12	13	12

Підсумковий тест – 50 балів

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
78-89	B	добре	
65-77	C		
58-64	D	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
50-57	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який ґрунтовно і повно викладає вивчений матеріал; виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує власні думки, застосовує знання на практиці, показує вміння працювати з нормативною базою, наводить необхідні приклади; здатний здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, технологій, самостійно робити логічні висновки та узагальнення; здатний до творчого втілення власного задуму.

Оцінка «добре» виставляється студенту, який дає відповідь, що задовольняє вимоги, які висуваються до оцінки «відмінно», але припускається незначних помилок та поодиноких недоліків.

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який виявляє знання і розуміння основних положень теми; викладає матеріал не повною мірою і припускається помилок у формулюванні правил, визначень; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і виявляє утруднення щодо добору засобів утілення власного творчого задуму.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу з дисципліни, у формулюванні правил і понять припускається суттєвих помилок, непослідовно і невпевнено викладає матеріал. Оцінка «незадовільно» виставляється і тоді, коли виявлено повне нерозуміння матеріалу та неспроможність втілити творчу задачу за допомогою певних виражальних засобів.

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2015. 352 с.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н. П. Наволокова. Харків: ВГ «Основа», 2009. 176 с.
3. Кривошопка О. Б. Групові форми роботи в початковій школі. Харків: ВГ «Основа», 2015. 157 с.
4. Коваль Л. В. Сучасні навчальні технології в початковій школі: навч.-метод. посіб. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток Лтд», 2006. 226 с.
5. Методика навчання української мови в початковій школі: навч. посіб. [кол. авторів за наук. ред. М. С. Вашуленка]. Київ: Літера, 2011. 364 с.
6. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / za zag. red. N. M. Bibik. Київ: Літера ЛТД, 2018. 160 с.
7. Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. Методика читання. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008.
8. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. КИЇВ: А.С.К., 2004. 192 с.

9. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручн. Київ: Грамота, 2012. 504 с.
10. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / [кол. авторів за ред. М. Пентилюк]. Київ: Ленвіт, 2003. 149 с.
11. Химинець В. В., Кірик М. Ю. Інновації в початковій школі. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 312 с.
12. Чемоніна Л. Сучасні технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі: практичний курс: навч. посіб. Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2015. 162 с.
13. Чемоніна Л. В. Сучасні технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі: навч. посіб. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2016. 212 с.
14. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012. 224 с.
15. Чернецька Т. І. Сучасний урок: теорія і практика моделювання: навч. посібник. Київ: ТОВ «Праймдрук», 2011. 352 с.

Додаткові

1. Вукіна Н. В., Дементієвська Н. П. Критичне мислення: як цього навчати. Харків: Основа, 2007. 108 с.
2. Інноваційні технології навчання української мови і літератури / укладач О. І. Когут. Тернопіль: Астон, 2006. 204 с.
3. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії: навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти. Київ: Ленвіт, 2007. 272 с.
4. Технології розвитку критичного мислення учнів / А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метьюз, Д. Макінстер; наук. ред., передм. О. І. Пометун. Київ: Плеяда, 2006. 220 с.
5. Чемоніна Л. В. Дидактичні можливості використання комп'ютерної техніки під час організації навчального процесу в загальноосвітньому закладі. Науково-практичний журнал Південного наукового центру НАПН України «Наука і освіта» (Педагогіка). 2011. № 4С. С. 461–464.

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека БДПУ : <http://www.bdpu.org/> \t "_blank .
2. Сайт «Освітня мережа України»: www.ednu.kiev.ua.
3. Всеукраїнський портал «Початкове навчання»: www.nachalka.com.ua.